Jüdische Pester Zeitung.

יידישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין
בעגינגט מיט דעם עמפפאנגע דעם
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נו' 1.

וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג.

אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פיערטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פיערטעליאהר 2 " " 75 " " "

Nr. 95, זיעבענטער יאהרגאנג. פעסט, מאנטאג א כסליו ה.ת'ר'ל'ו'. Pest, den 29. November 1875.

אויס דעם אונגארישען רייכסטאגע.

וויעדער איין רייכסטאגס-שפעקטאקעל! „גאטט בעשערט אונס איממער איינען שפעקטאקעל אים רייכסטאגע, דאמיט אונס דיא לאנגוויילע פערגעהע!" זאגטע פאריגע וואכע איין בעריכט-ערשטאטטער אים רייכסטאגע — אונד ער האטטע אויך רעכט: דיא „שטיבעלייען" צווישען דעם אייסערסט-לינקען ערנסט שימאני אונד צווישען דעם פינאנצ-מיניסטער קאלאמאן סעלל וואללען נאך איממער קיין ענדע נעהמען. אין דער פרייטאג-זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס שפראך שימאני געגען דען צאלל- אונד האנדעלס-פערטראג, וועלכער אים יאהרע 1867 צווישען עסטערייך אונד אונגארן געשלאססען ווארדע. שימאני זאגטע: „ווער דיעזען פערטראג געשלאססען האטטע, דער פערדיענט דען גאלגען!" — נון אבער וואַרען עס דיא גראסטען מעננער אונגארנ'ס, וועלכע דאמאלס אין גוטער אבזיכט אונד אין בעסטעם גלייבען יענען פערטראג אבגעשלאססען האבען. — הערר סעלל ערזוכטע דאהער דען העררן שימאני, זיך ניכט זא „גראב" צו בענעהמען אונד אים רייכסטאגע עטוואס מעהר „מאניער" צו האבען. — נון קאנגטע עס דער אייסערסט-לינקע העלפי ניכט אויסהאלטען, דאס מאן זיינעם פריינדע „דרך ארץ" לעהרען וואללע, ער זאגטע דאהער צו סעלל: „דוא בריכסט דיך ניכט זא גלייך צו בעליידיגען, עס זינד שאן גראססערע מעננער אלס דוא אויף יענעם מיניסטער-זעססעל געזעססען — אונד האבען זיך דאך ניכט גלייך ביא יעדעם ווארטע בעליידיגט!" „דער רייכסטאגס-פרעזידענט, הערר גיצי, ריעף נון העררן העלפי „צור ארדנונג!" דא מאן דאך איינען מיניסטער ניכט בעליידיגען דארף. נון איזט אבער הערר סעלל נאך איין יונגער מאנן מיט הייסעם בלוטע אונד וואללטע דעם העררן העלפי דיא אנטווארט ניכט שולדיג בלייבען. הערר גיצי וויגקטע איהם אבער צו, אלס וואללטע ער איהם זאגען: „בלייב' אויף דיינעם זיטצע, פאנג' מיט דען לייטען ניכט אן, עס איזט בעססער, ווענן דוא שווייגסט!" — מיניסטער סעלל זעטצטע זיך שמאללענד ניעדער אונד ליעס דיא העררען אייסערסט-לינקען זא לאנגע רעדען, ביז זיא מידע ווארדען. נור צום שלוסע דער זיטצונג, אלס שאן 2 אוהר פאריבער וואר, וואללטע סעלל דורכאוס שפרעכען, אונד אלס דיא דעפוטירטען, וועלכע שאן הונגריג וואַרען, נאך הויזע איילען וואללטען, ריעף הערר סעלל נאך איממער צארניג: „דאס זיא אונגעהארט, דאס מאן וועגען איניגער מינוטען אויפגעהאלט איינע ווארטע ניכט אנהארען וויל. איך שפרעכע יא ניכט צו מיינעם פערגניגען, עס האנדעלט זיך יא היער אום דאס וואהל דעם לאנדעס!" — וואס זאללען נון דיא הונגריגען דעפוטירטען מאכען? זיא מוסטען זיך מיט לעערעם מאגע ניעדערזעטצען, אום איהן מיט דער סעלל'שען רעדע אויסצופיללען!

אין דער פארגעסטריגען רייכסטאגס-זיטצונג קאמען דיא אייסגאבען דעם קאממוניקאציאנס-מיניסטערס צור בעראטהונג. צוערסט פערלאנגטע מאדאראס, דאס דער מיניסטער איינען אויסווייז איבער דיאיעניגען שטאאטס-גיטער, וועלכע ער פערקויפען וויל, פארלעגען מאגע. דער דעפוטירטע שעדעני ערוויעדערטע היעראויף: „איך בין ניכט פיר דען פערקויף דער שטאאטס-גיטער אונד ווערדע עס אויך ניכט צולאססען, דאס מאן זיא אויף איינמאל פערקויפע. איך בין איבערצייגט, דאס דיא אקער- אונד וואלד-גיטער מיט דער צייט אים ווערטהע שטייגען ווערדען.

היעראויף היעלט דער קאממוניקאציאנס-מיניסטער, הערר פעטשי, איינע רעדע, אום זיינע אייסגאבען פיר אייזענבאהנען, שטראססען אונד קאנאלע צו רעכטפערטיגען. ער זאגטע: „דיא מייסטען פארווירפע וועגען דער פיעלען אייסגאבען בעטרעפפען עבען דיא פיעלען אייזענבאהנ-אייסגאבען. איך מוסטע דאהער אין דיעזעם פאכע בעדייטענדע ערשפארניססע פארנעהמען. דיא לאסט דער „צינזענ-גאראנטיע" האבע איך בעדייטענד ערלייכטערט. פרייליך קאנגטע איך זיא ניכט אויף איינמאל בעזייטיגען, דא דיעס ערסט נאך יאהרען געשעהען קאננע. דיא צינזענ-גאראנטיע-לאסט איזט דאהער זא הערראנגעוואכסען, וייל פריהער דיא אייזענבאהנען אהנע זיסטעם, אהנע פלאן אונד אויף איינע לייכטזיניגע וייזע געבויט ווארדען; דעננאך האפפע איך, דאס וויר אים נעכסטען יאהרע דאך ניכט פאללע 15 מילליאנען אלס צינזענ-גאראנטיע ווערדען צאהלען מיססען."

אויס דעם וויענער רייכסראטהע.

בעקאננטליך הערדשט נאך אין עסטערייך דאס געזעטץ, דאס דיא קאטהאלישע עהע אונאויפלאזליך איזט. פאן איינער וויעדער-פערעהעליכונג נאך דער שיידונג אדער טרעננונג דארף ביא איינער קאטהאלישען עהע קיינע רעדע זיין. אין דער פרייטאג-זיטצונג דעם וויענער רייכסראטהעס שטעללטע נון דער דעפוטירטע דר' יאזעף קאפפ דען אנטראג, דאס מאן איין געזעטץ שאפפע, נאך וועלכעם דיא קאטהאלישע עהע געטרעננט ווערדען אונד דאראויף איינע וויעדער-פערעהעליכונג שטאטטפינדען קאננע, זאבאלד דער מאנן אדער דאס וייב דען פראטעסטאנטישען גלייבען אנניממט. דיעזע געלעגענהייט בעניטצטע דער בעריהמטע יידישע דעפוטירטע איגנאץ קוראנדא, אום פיר דיא איינפיהרונג דער מיש-עהע איינע גראסע רעדע צו האלטען.

הערר קוראנדא (וועלכער אויך פארשטעהער דער וויענער איזראעליטישען געמיינדע איזט) זאגטע: „געעהרטעס הויז! צו אונזערער שאנדע איזט אין עסטערייך דיא עהע צווישען קאטהאליקען אונד ניכט-קאטהאליקען נאך איממער ניכט ערלויבט. וויר האבען יעטצט נור איינע נאטה-ציוויל-עהע, וועלכע דארין בעשטעהט, דאס דיא לייטע, וועלכע זיך ציוויל-עהעליך הייראטען וואללען, זיך צוערסט פיר רעליגיאנס-לאז ערקלערען מיססען אונד דאנן קאננען זיא זיך ערסט אלס „קאנפעססיאנס-לאזע" הייראטען. מיינע העררען, דאס איזט איינעס דער אונגליקליכסטען געזעטצע! עס פערשטאסט געגען יעדע זיטטליכקייט, געגען יעדעס זיטטליכע געפיהל! דענקען זיא זיך צוויי פערזאנען, פערשיעדענען גלייבענס, וועלכע דורך איניגע נייגונג אונד ליעבע פערבונדען זינד אונד זיך איינאנדער הייראטען וואללען; דיעזע ביידען מיססען זאראנן איהרע רעליגיאן, אין וועלכער זיא געבארען אונד ערצאגען ווארדען, אבווערפען, אום זיך הייראטען צו קאננען! איזט דאס זיטטליך? דיעזע נאטה-ציוויל-עהע איזט איינמאל אונהאלטבאר — אונד איין נייעס געזעטץ מוס איבער דיא מיש-עהע געשאפפען ווערדען!"

טראטץ דיעזער רעדע ווארדע דער אנטראג קאפפ'ס מיט 97 געגען 91 שטיממען פערווארפען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (געטיישטע האפפנונגען.) אונטער דיעזער אויפשריפט בראכטען וויר אין פאריגעם בלאטטע איינען לייט-ארטיקעל איבער דיא לאגע דער יודען אין רומעניען; נון לעזען וויר יעטצט אין דער נייען פרייען פרעססע פאלגענדען בעריכט אויס יאססי: דער רומענישע מיניסטער ליעס איין רונד-שרייבען ערגעהען, אין וועלכעם ער דיא וואלאכען בערוהיגט, דאס זיא זיך יא ניכט פירכטען זאללען, דאס דורך דען נייען האנדעלס-פערטראג מיט עסטערייך-אונגארן דיא לאגע דער יודען געבעססערט ווערדע; ניין! דיא יודען בלייבען ווייטער זא אונטערדריקט וויא ביזהער, אונד וועגען זיך דיא יודען פאן דיעזעם האנדעלס-פערטראגע עטוואס פערשפרעכען, זא פאפפען זיא זיך זעלבער! — ערסט פאר איניגען טאגען איזט ביים געריכטע דיא פראגע פערהאנדעלט ווארדען, אב איין היעזיגער איינגעבארענער יודע אין רומעניען פעלדער קויפען דארף? — אונד דיעזע פראגע איזט גאנץ איינפאך מיט „ניין!" בעאנטווארטעט ווארדען, טראטצדעם דאס דיא עלטערן אונד אור-אור-עלטערן דיעזעס יודען אין רומעניען געבארען אונד ערצאגען ווארדען. דאס געריכט האט דאס אורטהייל אין פיר אללע מאל אויסגעשפראכען, דאס איין יודע ניעמאלס אלס געבארענער רומענע בעטראכטעט ווערדען קאנן; דיעזעס אורטהייל ווירד מיט פאלגענדען גרינדען בעקרעפטיגעט: 1) זינד דיא יודען זייט איהרער פערטרייבונג אויס פאלעסטינא איבעראלל נור פרעמדלינגע, זיא זאגען יא זעלבסט, זיא זינד נור היער אים „עקסיל" (גלות) אונד דאס איהרע איינגענטליכע היימאט נור פאלעסטינא (ארץ ישראל) איזט. — 2) צייגט שאן דער יודע דורך זיין פרעמד-ארטיגעס אויסזעהען, דאס ער איין פרעמדער איזט. דיעזעס פרעמדע אונד אייגענטהימליכע אויסזעהען דעם יודען, מיט דער לאנגען נאזע אונד מיט דען שווארצען, שטעבענדען אייגען — פערערבט זיך פאן געשלעכט אויף געשלעכט, וואס אבער ביא אנדערן פאלקערן ניכט דער פאלל איזט. — ווענן היער בינזען איינוואנדערן זאללטען, זא ווערדען איהרע קינדער נאך יאהר-הונדערטען דאך נור וויא רומענען אויסזעהען. דיא איזראעליטען אבער בלייבען ביא דעמזעלבען אויסזעהען, וועלכעס זיא פאר יאהר-טויזענדען האטטען, וייל זיא זיך מיט אנדערען פאלקערן ניכט פערהייראטען אונד ניכט פערמישען. ווענן אלזא איין יודע אין רומעניען געבארען, אויפערצאגען אונד אנזעססיג איזט, זא איזט ער דאך נור יודע אונד קיין רומענע. — (הערר אישטוויצי קאנן געגען דאס רומענישע געריכט נאך איינען פרעסס-פראצעסס אנשטרענגען, וייל עס נעמליך זיינע געדאנקען געשטאהלען האט.)

* (יודענ-העטצע.) אויס פרעסבורג ווירד פאם 24-טען נאוועמבער פאלגענדעס געמעלדעט: איין האנדעלס-יודע גינג געסטערן מיטטאגס פאן איינער ליציטאציאן אויף דער דאנויא-גאססע נאך הויזע. אויף דעם וועגע פאססירטע איהם דאס מאלאהר, דאס ער איינעם אפפיציער אויף דען פוס טראט. דער אפפיציער גאב דעם יודען איינע אהר-פייגע, דאס דען יודען דאס בלוט בעוואשען האט. דא זיך דאך דער וואורם קריממען דארף, ווענן ער געטרעטען ווירד, זא פערזוכטע אויך דער יודע דעם אפפיציער איניגע פארווירפע צו מאכען. — „וואס יודע? דוא מוסט דיך נאך בעדאנקען, ווענן דוא פאן איינעם אפפיציער בעריהרט ווירסט!" זא

וויזע פֿערזוכען, דאמיט ער דיא וואהרהייט בעקעננע, דאס ער דיא פֿיעלען דיעב-שטעהלע בעגאנגען האבע!" — נון איבערגאב מאן דעם ארמען פֿערדעכטיגטען 3 שטיק זאָלכער צווייא-קרייצער-ציגאררען. קוים יעדאָך, דאס דערזעלבע דיא ערסטע ציגאררע ביז צור העלפֿטע אויסגערויכט, אלס ער שריע: „עס איזט וואהר, איך האבע דיא דיעב-שטעהלע פֿעראיבט, בעשטראָפֿט מיך אלזאָ נאך דעם געזעטצע, דאָך בעפֿרייעט מיך פֿאָן דען צווייא-קרייצער-ציגאררען!" — דער ריכטער ריעב זיך דיא הענדע פֿאָר פֿריידע, דאס עס איהם אויף דיעזע ארט געלונגען איזט, דען „דיעב" אויספֿינדיג צו מאכען. דאָך פלאָטצליך ערשיען דער פֿאטער דעם יונגען מאננעס אונד זאגטע: „ניין, מיין זאָהן איזט קיין דיעב. זיינע אויסזאגע גילט ניכטס. ווענן דאס געזעטץ דיא פֿערדעכטיגטען פֿאָר שלעגען שיטצט, זאָ דארף מאן דיעזע נאָך וועניגער מיט צווייא-קרייצער-ציגאררען קוועלען. זאגע מיר דאָך איינער, אָב ער ניכט ליעבער צוואָלף שטאָק-היעבע אויסהאַלט, בעפֿאָר ער 3 שטיק זאָלכער „שטינקאָדאָרעס" אין זיך הינייגזויגט!" מיט דיעזען וואָרטען ערגריפֿף דער ביעדער זיינען זאָהן אונד פֿיהרטע איהן נאך הויזע. דער ריכטער וואגטע קיין וואָרט צו שפרעכען, דא ער זאה, דאס דער פֿאטער דעם יונגען מאננעס מיט זיינער בעהויפטונג פֿאָללקאָממען רעכט האטטע!

* (וויא דער סולטאן לעבט.) פֿריהער זאגטע מאן: „דיעזער אונד יענער לעבט וויא גאָטט אין פֿראנקרייך!" נון שיינט עס, דאס דער טירקישע סולטאן נאָך איין פֿיעל לוסטיגערעס לעבען פֿיהרע. אלס בעהערשער זיינעס רייכעס איזט דער סולטאן אונאומשרענקט: ער טהוט אללעס וואס ער עבען וויל. דאס טירקישע פֿאָלק, וועלכעס בלינד-דומם איזט, פֿפֿלעגט צו זאגען: „דער סולטאן איזט דער שאטטען גאָטטעס אויף ערדען!" דער איינפֿאכע בעפֿעהל דעם סולטאנס, וויא אונגערעכט אונד לעבערליך דערזעלבע אויך זיין מאג, גילט דעם טירקישען פֿאָלקע געראדעצו אלס „גאָטטליכעס געבאָט". דער סולטאן, דער מייסטענס פֿאָן דער וועלט אבגעשלאָססען לעבט, עמפּפֿאַנגט בלאָס פֿרעמדע מאָנארכען אונד פֿרעמדע געזאנדטע. זיינע אייגענען מיניסטער האבען זעלטען דאס האָהע גליק, מיט איהם צו שפרעכען. ווענן איין טירקע נאך פֿיעלען מיהען ביים סולטאן איינע אודיענץ ערהאַלט, זאָ געהערט ער זיך איהם צו טרעטען: ער מוס דיכט אן דער וואנד שטעהען בלייבען, דען קאָרפער געביקט האלטען, וויא עס עבען נור איינעם עלענדען שקלאווען געביהרט. פֿאָר דעם סולטאן דארף זיך ניעמאנד זעטצען. נור פֿרעמדע פֿירסטען אונד פּרינצען דירפֿען זיך זעטצען, ווענן זיא ביים סולטאן צו טישע געלאדען ווערדען. ערהאלטען אויך דיא טירקישען מיניסטער בייא איינער זאָלכ׳ פֿייערליכען געלעגענהייט איינע איינלאדונג, זאָ דירפֿען דיעזע זיך אויך דאנן ניכט אָרדענטליך זעטצען: עס איזט איהנען בלאָס ערלויבט, זיך אם ראנדע איהרעס זעססעלס איין וועניג צו שטיטצען. ערשיינט דער סולטאן אָפֿפֿענטליך, זאָ גריסט ער דאס פֿאָלק ניכט, אבער אויך דאס פֿאָלק דארף איהן ניכט גריססען. עס מוס פֿאָר איהם פֿיעלמעהר אין שטוממער הינגעבונג זיך הינשלייכען. — דער געגענווערטיגע סולטאן, אבדול-אציז, פֿערשטעהט קיינע פֿרעמדע שפראכע. דאפֿיר שרייבט ער אבער דאס טירקישע ציעמליך ריכטיג, וועסהאלב ער אלס איין „גראָסער געלעהרטער" גילט, וויל פֿריהער קיין סולטאן זיך נאָך מיט „שרייבען אונד לעזען" אבגאב. מיטטאגס שפייזט ער אללייןֹ. קיינעם איזט עס ערלויבט, אן זיינעם מיטטאגס-מאהלע טהיילצונעהמען. דאָך ווירד ער דאנן פֿאָן זיינען צאהלרייכען קאממער-דיענערן אומגעבען, דיא איהם אללען „גאססען-קלאטש", אללע זאָגענאננטע „שמועות פֿאָם באָדען" ערצעהלען, וואָריבער ער אָפֿט זאָ הערצליך לאכט, דאס איהם דער לאָפֿפֿעל אוים דער האנד אָדער דער ביססען אוים דעם מונדע פֿאַללט. דורך דיעזעס „געקלאַטש" פֿערליערען אָפֿט דיא בעסטען מיניסטער איהרע שטעללען, וועהרענד גאנץ דוממע מענשען אן דיא שפיטצע דער רעגיערונג געהאָבען ווערדען. פֿריהער וואר אבדול-אציז איין שטארקער רייטער; יעטצט האט ער יעדאָך דיעזעס פֿערגניגען בערייטס לענגסט ענטזאגט. דאפֿיר אונטערהאַלט ער זיך דאמיט, דאס ער געזונדע שטארקע לייטע אן זיינעם האָפֿע האַלט, דיא קיינע אנדערע אויפֿגאבע האבען, אלס זיך מיט איינאנדער צו שלאגען. דער זיעגער ערהאַלט דאנן איינע אויסצייכנונג. אויך גראָסע האָהנע לאָסט ער ציכטען, אום איינען לוסטיגען „האהנען-קאמפֿף" צו פֿעראנשטאלטען. דיא פֿערשיעדענען האָהנע ווערדען אים האָפֿע דעם סולטאנס געפֿיטטערט, וואָ זיא פֿרייא אומהערלויפֿען. יעדער האהן פֿיהרט דען נאמען איינעס מאָנארכען. דער איינע פֿיהרט דען נאמען נ א פּ אָ ל ע אָ ן, דער אנדערע װ י ל ה ע ל ם, איין דריטטער וויקטאָר ע מ א נ ו ע ל, איין פֿיערטער — אונד דיעזער איזט נאטירליך דער גראָסטע אונד שאָנסטע — אבדול-אציז! ווענן איין האהן דען אנדערן דאפֿאָן געיאגט, דא הייסט עס: קאיזער ווילהעלם האט געזיעגט, קאָניג וויקטאָר עמאנועל האט געזיעגט, אונד זאָ וויטער. אָפֿט פֿערזעטצט ער איינעם זיינער קאממערער איינען שטאָס, דאס ער פֿאָן דען האָהען שטיעגען הינאב אין דען האָף טראָללערט. האט דיעזער קאממערער בייא איינעם זאָלכען פֿערגניגען אויסנאהמסווייזע זיך ניכט דען קאָפֿף איינגעשלאגען, זאָ ווירד ער פֿיר דיא ערליטטענען שמערצען באלד מיניסטער אָדער זאָגאר גראָס-וועזיר! איין קאממערער, דער דאס גליק האטטע, פֿאָם סולטאן דריימאל פֿאָן דער שטיעגע הינאבגעוואָרפֿען צו ווערדען, וואורדע אויף איינמאל — האנדעלס-, פֿינאנץ- אונד אונטעררייכטס-מיניסטער! דאָך דער סולטאן שטיעס דיעזען דרייא-פֿאכען מיניסטער וויעדער פֿאָן דען שטיעגען הינאב, דאס ער אויף איינען מיסטהויפֿען פֿיעל. נון ערהיעלט ער היעפֿיער איינען פראכט-פֿאַללען פּאַלאסט! — זאָ ווירד דאס לעבען דעם סולטאנס געשילדערט. אונד דאנן וואונדערט מאן זיך דאריבער, דאס עס אין דער טירקייא נאָך אימ־מער זאָ „געוואלטיג טירקיש" אויסזיעהט!

* (איין יידישער מיניסטער.) מאן שפריכט היער דאפֿאָן, דאס דער אונגארישע האנדעלס-מיניסטער, באראָן לודוויג ש י מ אָ נ י, באלד אבדאנקען — אונד אנשטאטט זיינער דער יידישע דעפוטירטע העררו ו א ה ר מ א נ ן צום האנדעלס-מיניסטער ערנאננט ווערדען ווירד.

☞ דיאיעניגען העררען פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 1. דעצעמבער אבלייפֿען ווירד, וואָללען וויר דאראויף אויפֿמערקזאם מאכען, דאס זיא אנשטאטט דער ד ר י י א דאָנערסטאג-אויסגאבען, אום וועלכע זיא וועהרענד דער פֿייערטאגע פֿערקירצט וואורדען, אין דיעזעם מאָנאטע פֿ י ע ר פֿרייטאג-אויסגאבען ערהאלטען האבען. וויר האבען זאָמיט דאס פֿעהלענדע גענינגענד ערזעטצט, דיא דריימאל-וואָכענטליכע אויסגאבע אונזערעס בלאטטעס ערשיינט מיט גראָסטער פינקטליכקייט אונד וויר ערזוכען זיא נון, איהרע אבלייפֿענדע פרענומעראציאָן פ י נ ק ט ל י ך צו ערנייערן אונד אונס דען פֿיערטעל-יעהריגען פרענומעראציאָנס-פרייז פֿאָן צווייא גולדען אונד פֿינפֿציג קרייצער אָ ה נ ע י ע ד ע ן א ב צ ו ג באלדיגסט איינצוזענדען, דאמיט זיא אויך וויטערהין דיא בלעטטער אונאונטערבראָכען ערהאלטען קאָננען. —

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער-פּרייזע.

ווייצען פּער נאָוועמבער-דעצעמבער 4.56—4.47[1] גולד., פּער פֿריה-יאהר 5—4.97½ גולד. —

האפער פּער פֿריה-יאהר 2.55 — 2.57 גולד.

קוקוקרוץ פּער מאי-יוני 2.72 — 2.74 גולד.

פּעסטער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 1542 שטיק. מילך-קיהע 175 שטיק. פּרייזע פֿיר אָכסען 24 ביז 28 פֿל׳ פּיר קיהע 22 — 25½ פֿל. פּיר ביפפֿעל 19 פֿל׳ פּער צענטנער, שלאכטגעוויכט, זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער. דאס געשעפֿט וואר שוואך.

וויענער פּרייזע.

ריבאָל 24 גולדען.

לייגאָל 19½ גולדען.

פּעטראָלעאום 10½ גולד.

שפּיריטוס 37 קר.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 24-טען נאָוועמבער 1875.

הערמאננשטאדט	74	6	20	75	79
לעמבערג	48	80	14	52	75
פּראג	24	47	19	1	61

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פּער צאָלל-צענטנער
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.30—4.20
" "	82	4.45—4.35
" "	83	4.70—4.60
" "	84	4.90—4.80
" "	85	5,10—5.—
" "	86	5.15—5,15
" "	87	—.—.—
" טהייס	81	4.45—4.35
" "	82	4.60—4.50
" "	83	4 80—4.70
" "	84	5 —4 90
" "	85	5,15—5.05
" "	86	5,25—5.20
" "	87	—.— —
" פּעסטער באָדען	81	4 25—4 15
" "	82	4.40—4.30
" "	83	4.65—4.50
" "	84	4.85—4 75
" "	85	5,05—4,95
" "	86	5 15—5 10
" "	87	—.—.—
" ווייסענבורגער	81	4 45—4.35
" "	82	4.60—4.50
" "	83	4.80—4.70
" "	84	4.95—4 90
" "	85	5 15—5 05
" "	86	5.25—5.20

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פּער מעטצען
קאָרן	80	3.30—3.20
גערסטע מאלץ	72	3 20—2 65
גערסטע פֿוטטער	72	2.50—2.30
האפֿער	50	2.30—2.25
קוקורוץ באנאטער	פּער מעטצען	2 15—2 20
" נייער	" צענטנער	—.—.—
הירזע	50	2.10—2.—

	מאטט פּער		
ווייצען	פּער פֿריהיאהר	צ.-צטר.	4.48—
	פֿריהיאהר		4.98—
קאָרן	דעצעמבער		—.—
קוקורוץ	מאי-יוני	80 פּפֿד.	2.72—
			— —
גערסטע	דעצעמבער	78 פּפֿד.	— —
האפֿער	פֿריהיאהר		2 55—
רעפּס	אויג.-סעפּט.		—.—

באללען-מעהל

נוממער	פֿל׳	קר׳
0	[illegible]	50
1	22	60
2	21	70
3	19	90
4	18	10
5	16	30
6	14	50
7	12	70
8	10	60
8½	[illegible]	80

שפּיריטוס		
אַלטע מעטהאָדע	פּרעסהעפֿע	36 —
נייע	קארטאָפֿפֿעל	34 —

קורז-טאבעללע פֿאָם .25 נאָוועמבער.

געלד-קורז

	פֿל׳	קר׳
זילבער-אגיא	104	85
דוקאטען	5	37
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	12
נאפּאָלעאָנדאָר	9	12
פּרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	69
רוסישע רובעל	1	51

לאָזע.

	פֿל׳	קר׳
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	259	—
דעטטא „ פֿינפֿטעל	245	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	106	—
1860-ער „ „ גאנצע	111	—
דעטטא „ פֿינפֿטעל	116	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	136	25
דעטטא „ 50	135	—
באדא רעגולירונגס-שיינע	22	—
טהייס-לאָזע	31	25
קרעדיט-לאָזע	164	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	25	75
דאָנאו-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	92	50
אינסברוקער לאָזע	16	70
קעגלעוויטש „ צו 10 גולדען	13	—
קראקויער „ „ 20	14	75
אָפֿנער „ „ 40	25	50
פּאלפֿפֿי „ „ 40	25	—
רודאלפֿס-לאָזע „ 10	13	50
סאלם-לאָזע „ 40	36	—

לאָזע.

	פֿל׳	קר׳
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16	25
סט. גענאָיס „ 40 „	27	25
סטאניסלויער „ 20 „	16	—
טריעסטער „ 100 „	112	—
דעטטא „ 50 „	57	—
וואלדשטיין „ 20 „	20	75
ווינדישגרעטצער „ 20 „	22	75
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	76	—
דעטטא צו 50 גולדען	75	25
וויענער לאָזע	101	—

ווערטה-פּאפּיערע.

	פֿל׳	קר׳
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	88	80
טעמעשוואר-באנאטער	80	50
זיבענבירגישע	79	60
גאליציש	86	50
בוקאווינער	84	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99	50
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	75	—
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט-אינסטיטוטס צו 5 איינהאלב פּראָצענט	86	25
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	79	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	85	—
דעטטא צו 6 פּראָצענט	87	75
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	88	25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M REIS

Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

איך קרעמיעה'ס ב ע פ ע ה ל מוסטע דער קא-
ניג דען הערדען טהירעס אבזעטצען אונד איינען
אנדערען ערנענגען. — וויא דיא לעזער וויססען,
האטטע מאן אין פֿראנקרייך נאך בעענדיגונג דעס
דייטש-פֿראנצאזישען קריעגעס איינע געלד-זאממ-
לונג צור בעפֿרייאונג פֿראנקרייכס פֿאן דען פֿרייסען
פֿעראנשטאלטעט, אונד צו דיעזער שפענדעטע
קרעמיעה הונדערט-טויזענד פֿראנקס אונד ערסט
אינלעגנסט שפענדעטע ער פֿיר דיא איבערשוועממ-
טען אין זיד-פֿראנקרייך פֿינפֿציג טויזענד פֿראנקס.

* (איינע וואנדערונג נאך אויס-
וואנדערונג נאך אמעריקא.) אין
לעטצטערער צייט ווערדען פֿיעלע איינוואָהנער אויס
עסטערייך-אונגארן נאך אמעריקא הינייסגעלאָקט,
אינדעם מאן איהנען דאָרט „גאָלדענע בערגע" פֿער-
שפּריכט. דיעזע פֿערשפּרעכונגען מאכטען אבער נור
דיא בעטריגערישען אגענטען, וועלכע זיך פֿאן דען
אויסוואנדערנדען פֿיר איהרע „פֿערמיטטלונג" אונד
איהרען „גוטען ראטה" גראָסע געלד-סוממען צאה-
לען לאססען. דיא הינייסגעלאָקטען לייטע האבען
נון אין אמעריקא מיט דער גראָססטען נאָטה צו
קעמפֿפֿען, וואָ זיא אָפֿט פֿאר הונגער עלענדליך אויס-
קאָממען. נאמענטליך זייט לעטצטערער צייט, זייט-
דעם אן דער וועלט-אויסשטעללונג אין פֿילאדעל-
פֿיא געארבייטעט ווירד, ווערדען פֿיעלע היזיגע
ארבייטער הינייסגעלאָקט, וואו מאן איהנען איינען
טאג-לאָהן פֿאָן 7 גולדען פֿערשפּריכט; וואָ זיא אבער
הינייסקאָממען, פֿינדען זיא זיך שרעקליך בעטראָגען.

* (ז ע ל ב ס ט - מ א ר ד.) אין וויען האט
זיך דאָנערסטאג דער רייכע באָרזען-אגענט נאמענס
י' ל' שטרויס, פֿאָם דריטטען שטאָקע הינונטערגע-
שטירצט, וואָ ער דאנן אונטען אויף דעם פֿפֿלאס-
טער טאָדט ליעגען בליעב.

* (פֿ א ס ט - ר ױ ב.) דער פֿאן זאלא-
ענערסעג צום סעגט - איוואנער באהנהאָפֿע פֿאה-
רענדע פֿאסט-וואַגען ווארדע אם 21. דיעזעס מא-
נאטעס איבערפֿאללען, דער קוטשער ערשאָססען
אונד דיא געלד-פֿאָסט אים בעטראגע פֿאָן 4000 גול-
דען גערויבט.

* (איין שפּאסיגער יאגער.)
אים אטשער וואלדע ערבליקטען צווייא וואלד-
היטער איינען יאגער, דער איהנען טוואָס פֿער-
דעכטיג שיען. אין דער מיינונג, עס ווערדע דער
יאגער דען געזעטצליך פֿארגעשריבענען „יאגד-
שיין" ניכט בעזיטצען, ריעפֿען זיא איהם צו, דאס
ער שטעהען בלייבע. דאָך דער יאגער ליעף איי-
לענדס דאפֿאָן. דיא וואלד-היטער יאגטען דעמזעל-
בען נאך אונד האטטען איהן דענן אויך בערייטס
פֿאָסט ערריכט, אלס דער יאגער פֿלאָטצליך, מיט
דער געלענקיגקייט איינער קאטצע, איינען האָהען
בירנבוים ערקלעטטערטע. „קאָמט הערונטער, דוא זוי-
בערער פֿאָגעל, בעפֿאהל, וויר דיר פֿאָם בוימע הער-
ראבשיסען!" (ריעף דעס אבען שטעהענדען אין
וואלד-היטער הינויף). דאָך דער יאגער אנטוואָר-
טעטע ניכטס, נאהם זיינע יאגד-טאשע אונד יאגד-
פֿלאשע הערפֿאָר אונד בעגאנן גאנץ געמיטהליך צו
פֿריהשטיקען. דאס ערגערטע דיא ביידען וואלד-
היטער גאר זעהר. דער איינע פֿאסטע עבענפֿאללס
מוטה אונד קלעטטערטע אויף דען בוים הינויף, דאָך
דער יאגער איילטע איממער אויפֿווערטס, ביז ער
זיך אויף דער אייסערסטען שפּיטצע דעס בוימעס
בעפֿאנד. דער וואלד-היטער פֿאסטע דאנן דען יא-
גער אם שטיפֿעל אונד ריעף דעמזעלבען צארניג
צו: „נון האבע איך דיך ענדליך, וואָ האסט דוא
דען יאגד-שיין?" דער יאגער נאהם איינען צעטטעל
אויס זיינער טאשע אונד איבערגאב דעמזעלבען דעם
וואלד-היטער. „וואס צום טייפֿעל! (ריעף נון דער
וואלד-היטער ערגערליך), זיא האבען ווירקליך איי-
נען יאגד-שיין, ווארום זינד זיא אלזאָ געלויפֿען?"
„וויל איך ליסט האטטע (ערוויעדערטע דער יא-
גער), ווארום זינד זיא מיר דענן נאך זאָ נארריש
נאכגעלויפֿען?" — „אונד ווארום זינד זיא דענן אויף
דען בוים געקלעטטערט?" (פֿראגטע איהן דער
וואלד-היטער אין טיפֿעם ערגער ווייטער). —
„וויל איך מיין פֿריהשטיק (ערוויעדערטע דער
יאגער) גערנע דא אבען אין פֿרייער לופֿט צו מיר
נעהמען; איך האבע זיא יא ניכט צום פֿריהשטיק
געלאדען, ווארום זינד זיא מיר נאכגעקראָכען?"
— „אבער ווארום זאגטען זיא דענן ניכט גלייך
(פֿראגטע דער וואלד-היטער), דאס זיא איינען יאגד-
שיין האבען?" — „וויל זיא מיך (ערוויעדערטע דער
יאגער) היריבער גאר ניכט בעפֿראגט
האבען!" — „וועהע ווערדע איהנען, ווענן זיא קיינען
יאגד-שיין העטטען!" (זייפֿצטע דער וואלד-היטער,
דער זיך אים ערגער דען שווייס פֿאָם געזיכטע
ריעב) — (זאָ ערצעהלט איין היזיגעס בלאטט. איזט
דיא געשיכטע ניכט וואהר, זאָ איזט זיא אללער-
דינגס גוט ערפֿונדען).

* (ג ע מ י י נ ע ד י ע ב ע ר י י א.) דער
אבער-בעאמטע דער וואלדונגען אין קרעמניטץ
האט איינען זאהן, דער זייט יאהרען אין דער
שווייץ שטודירט. דיעזער טאגע ערהיעלט ער פֿאן
איינעם אונבעקאננטען מאננע אויס דער שווייץ
איינען בריעף, דער פֿאלגענדערמאססען לויטעטע:
„געעהרטער הערר! איהר זאהן, דער ביי מיר
מעהרערע מאנאטע וואהנטע, איזט לײדער פֿאר
וועניגען טאגען געשטארבען. איך האבע אללע
קאסטען דער בעערדיגונג געצאהלט. איבערדיעס
שולדעט ער מיר פֿיר פֿיער מאנאטע דאס קוואר-
טיער-געלד. דיעזע שולד נעבסט דען בעערדיגונגס-
קאסטען בעטראגט אללעס אין אללעם 157 גולדען.
איך ערלויבע מיר זיא צו ביטטען, מיר דיעזען בע-
טראג פער פאסט זאָפֿארט איינזוזענדען צו וואללען.
גאָטט טראָסטע זיא! איהר ערגעבענער, מאקס
ד י ע ב י ט ש." — מאן קאנן זיך דאס געמיטה
דיעזעס פֿאטערס דענקען, דעם אונערוואַרטעט
איינע זאָלך' טרויריגע נאכריכט צוגעקאָממען. ער
בעזאנן זיך קיינען אויגענבליק, נאהם אויס דעם
שרייבטיש 157 גולדען, שלאָס זעלבע אין איינען
בריעף, אום דעם אונבעקאננטען „עדלען" מאננע,
דער פֿיר זיינען פֿריה פֿערשטארבענען זאָהן זאָגאר
דיא בעערדיגונגס-קאסטען צאהלטע, דאס איהם
קאָממענדע געלד צוריקצוזענדען. עבען האטטע ער
דאס „שווארצע זיגעל-לאַק" אין האַנדען, אום דען
געלד-בריעף צו פֿערזיעגלען, אלס דיא טהירע זיך
אָפֿנעטע. אונד ווער טראט דא הערריין? עס וואר
זיין לייבהאפֿטער זאָהן, פֿיר וועלכען ער זאָעבען
דיא בעערדיגונגס-קאסטען נאך דער שווייץ זענדען
וואללטע. דער דעם פֿאר שרעקען אונד פֿריידע
גאנץ בעטייבטען פֿאטער אום דען האלז פֿיעל. נון
קלערטע זיך דאס גאנצע באלד אויף היטערער וויזע
אויף. דער בריעף ריהרטע נעמליך פֿאן איינעם
„שפּיטצבובען" הער, דער אויף דיעזע וויזע דעם
הערדען אבער-בעאמטען געלד אויסלאָקען וואללטע.
דער בריעף וואורדע דער פּאָליציא איבערגעבען,
וועלכע זאָפֿארט נאך דער שווייץ טעלעגראפֿירטע,
וואָ דער געמיינע קערל אויך אונגעזיימט איינגע-
פֿאנגען ווארדע. דען קערל ערוואַרטעט איינע
שארפֿע צינטיגונג, אונד דירפֿטע איהם אין צוקונפֿט
דיא ליסט פֿערגעהען, דורך פֿאלשע טאָדעס-נאכ-
ריכטען זיין גליק צו פֿערזוכען.

* (ד א ס ע נ ד ע ד ע ר ו ו ע ל ט!) עס
האט צו פֿערשיעדענען צייטען נארען געגעבען,
דיא זיך איינבילדעטען, דיא וועלט קאננע ניכט
מעהר לאנגע בעשטעהען אונד מיססע באלד אונ-
טערגעהען. וויא דיא בלעטטער בעריכטען, הערשט
יעטצט איין זאלכער וואהנזינן אין רוסלאנד, אונד
צוואר אין איינער גאנצען געגענד אינוויים פֿאָן מאס-
קויא. עס עקסיסטירען דאָרט גאנץ קליינע דאָרפֿער,
זאָ דאס נור מעהרערע צוזאממען איינע קירכע אונד
איינען גייסטליכען האבען. דיא בויערן אָפֿפֿערן נון
אללעס ערמאָגען אויף, אום פֿיר יעדעס דאָרף
איינע אייגענע קירכע צו ערבויען אונד איינען איי-
גענען גייסטליכען אנציטטעללען. אונד אלל' דאס
געשיעהט בלאס, וויל דיא לייטע גלויבען, עס געהע
מיט דער וועלט צו ענדע אונד יעדער האבע זיינע
צייט אן דער קירכע צוצובריגנען. דיא עלטערען
לייטע ציעהען זיך פֿאן יעדער ארבייט צוריק אונד
פֿערברינגען איהרע טאגע מיט פֿאסטען אונד בע-
טען. אללעס לאסט זיך דיא נאטהיגען טאדטע-

קראַפֿט אונד טראָסט נעמענדען, אום דיך זעלבער בעקעמ-
פֿפֿען צו קאננען!"

„יא, דוא קאננסט לייכט שפּרעכען! איין זאלכער
קאמפֿף שיינט דיר לייכט, וויל דוא איהן נאָך ניעמאלס
פֿערזוכט האטטעסט!"

פֿאן דיעזען ווארטען וואורדע הדסה זעהר האָרט גע-
טראָפֿען. האט זיא דענן ניכט אויך איינען דעראַרטיגען
קאמפֿף צו בעשטעהען? וואר זיא דענן ניכט עבען אויף
דעם שפּרונגע, דען בריינינגאם איהרער פֿריינדין צו רויבען?
הדסה ווארדע ראָטה אונד ווייס וויא איין קינד, מלכה
איילטע אויף זיא צו אונד דריקטע זיא הפֿטיג אן איהר
הערץ. „אָ, פֿערצייהע מיר, ליעבע פֿריינדין (זאגטע זיא),
ווענן מיין זעלבסט - זיכטיגער שמערץ דיך פֿערוואונדעט
האט. איך קעננע דיך — אונד איך וויים, וואס אין דיינעם
ריינען הערצען פֿארגעהט. דוא בריננסט דיינע אָפֿפֿער
ש ו ו י י ג ע נ ד, דוא אונטערדריקסט דיינע ליעבע —
נור מיר צו ליעבע! — שוויינע, שוויינע! דוא האסט מיך
פֿערשטאנדען, דוא בריוכסט מיר ניכט צו אנטוואָרטען!
זייא זאָ בעגליקט, אלס דוא עס פֿערדיענסט. אלס דוא עס
שאָן אום מיר פֿערדיענסט, דא איך דיינעס אָפֿפֿערס ניכט
ווערטה בין."

„איך בעגרייפֿע דיך ניכט!" (שטאממעלטע הדסה.)

„דוא בעגרייפֿסט מיך וואָהל, — דאָך ניכט פֿאן דיר
לאסס' אונס יעטצט שפּרעכען. דיינע וועגע ווירד גאָטט
צום גליקליכען אויסגאנגע לייטען. דענקע אן מיך אונד
הילף מיר!"

„וויא גערנע מעכטע איך דאס, ווענן איך נור
וויססטע, וויא?"

„זאָ האָרע! דיא אלטע אננא האט איינען נייען
שטאכעל אין מיין פֿערוואונדעטעס הערץ געוואָרפֿען, איך
בלוטע מיך אן דעמזעלבען צו טאָדע, ווענן איך איהן ניכט
הערויסציעהען קאנן. הא, ווענן איך ווירקליך זאָ בעטראָגען
זיין זאללטע, וויא עס דיא אַרמע קוששי וואר? ווענן איך
דאס שפּיעל איינעס פֿאלשען געוויסענלאָזען וועדע! אָ, גערעכ-
טער גאָטט, שטראַפֿע דיא אַרמע זינדערין ניכט זאָ האַרט.
אבער, ווענן דאָך! ווענן זיין מונד מיר געגענאיבער געלאָ-
גען העטטע! ווענן ער איינען שוואור דער ליעבע געבראָכען
העטטע! — ניין, ניין, איין מאנן מיט זאָ עדלעם, ליעבע-
פֿאללען אויסזעהען קאנן איינען זאלכען געמיינען בעטרוג
ניכט בעגעהען."

„ליעבע פֿריינדין! אויך דיא שלאנגע האט איינע
זעהר שאָנע גלענצענדע הויט — אונד איזט דאָך נור איינע
שלאנגע!" —

„מיינסט דוא? ווערע עס פֿיעללייכט דאָך דערזעלבע
אידשהור, וועלכער דיא אונגליקליכע קוששי צו איינעם זעלבסט-
מאָרדע בראכטע? ווענן איך נור דאראן דענקע, איזט עס
מיר, אלס אָב איין קאלטעס מעססער אין מיין ווארמעס
הערץ פֿאהרען ווירדע. דיעזער אידשהור! ווערע עס מאָגליך?
דיא אלטע אננא קעננט איהן צוואר ניכט. עס קאנן יא אויך
איין אנדערער דיעזען נאמען פֿיהרען; אבער דיא צייט אונד
דיא אומשטענדע שטיממען זאָ איבעראיין, דאס איך לייכט
דיא ביידען נאמען פֿיר איינען אונד דענזעלבען האלטען
קאננטע. דיעזער צווייפֿעל בערייטעט מיר איינע דער שרעק-
ליכסטען קוואלען. איך ערטראגע דיעזען צושטאנד ניכט
לענגער. איך מוס געוויסהייט האבען!"

„אונד וויא וואללסט דוא דיר געוויסהייט פֿערשאַפֿפֿען?"

„דורך דיינע געפֿעללינקייט! — אללע גראַפֿען אונד
באַראנע קאָממען שאָן נאך לאנדאַן, אום ביי דער קראָנונג
צוגעגען צו זיין. ווענן נון אידשהור נאָך לעבט, זאָ ווירד ער
גאנץ זיכער אונד געוויס ביי דיעזער קראָנונג זיין אונד זיך
דעם קראָנונגס-צוגע אנשליעססען. — נון האט דיר דיא קאָ-
ניגין איין צימער אין איהרעם פּאלאסטע אנגעוויעזען, דא-
מיט דוא פֿאן דאָרט דען גאנצען קראָנונגס-צוג זעהען קאָנ-
נעסט. איך וויים, דוא ביזט ניכט זאָ נייגיריג, לאסס' דא-
הער מיך אנשטאטט דיינער אין יענעם צימער פֿיהרען. דער
בישאָף ה ו ג א, דער דיך קעננט, ווירד יא ניכט דאבייא
זיין. ער ווירד נור איינעם אנדערען דען אויפֿטראג ערטהיילען,
איין וויים-מערבען אין יענעם צימער הינייבצולאססען. אלזאָ
ווערדע איך מיך אין יענעם צימער איינשליכען — אונד
וואהרליך, פֿאן דאָרט אויס מוס איך אידשהור ערבליקען!"

„אונד וואס געשיעהט, ווענן דוא איהן ווירקליך ער-
בליקסט?"

„וואס געשיעהט? יא, דאנן קעננע איך זיינע פֿער-
העלטניססע, דאנן קאנן איך בעאורטהיילען, אָב ער מיך
הינטערגאנגען האט. דאנן ווערדע איך מיטטעל פֿינדען,
איהן צור רעכענשאַפֿט, צור לאָזונג איבער זיין שטילל-שווייג-
גען אויפֿצופאָדערען — דאנן — אונד דאנן — אך, וואס
וויים איך יעטצט, וואס מיר דאנן בייפֿאללען, וואס דאנן
געשעהען ווירד."

„נון גוט! איך געבע דיינעם פֿערלאנגען נאך; דאָך
אנטער איינער בעדינגונג: דוא שוואָרסט מיר, ווענן דוא
איהן ערבליקסט, קיינען שקאנדאל צו מאכען — אונד גאנץ
איינפֿאך צו שוויינען!"

(פֿאָרטזעטצונג פֿאלגט.)

שריע דער אָפּפֿיציער אונד אין זיינעם צאָרנע היעב ער נאָך מיט זיינעם זעבעל אין דאס געזיכט דעם יודען, וועלכער אין פֿאָלגע דיעזער פֿערוואונדונג צוזאממענשטירצטע. (דאס געשאה אין פרעסבורג — אונד ניכט אין רומעניען!)

* (גוט געאנטוואָרטעט!) הערר אישטויצי קאם היער פֿאָריגע וואָכע אין איין קאַפֿפֿע-הויז, וואָ אויך מעהרערע יודען איהרען קאַפֿפֿע געטרונקען האבען. אישטויצי ליעס נון דען קעללנער רופֿען אונד זאגטע איהם: „קעללנער! בריינגען זיא מיר איינען קאַפֿפֿע, אבער אין איינעם זאָלכען געשירר, אויס וועלכעם נאָך קיין יודע געטרונקען האט!“ — דער קעללנער שטאנד פֿערבליפֿפֿט אונד וואוסטע ניכט, וואס ער טהון זאָללע, דא אבער זאגטע איין יודע צום קעללנער: „איי! דא קאָננען זיא זיך לייכט העלפֿען! בריינגען זיא דעם העררן אישטויצי דען קאַפֿפֿע אין איינעם נאכט-געשיררע, דענן דאראויס האט זיכער נאָך קיין יודע געטרונקען!“ — אללגעמיינעס געלעכטער בעלאָהנטע דיעזע טרעפֿפֿענדע אנטוואָרט, אישטויצי שעמטע זיך אונד מוסטע פֿאָר שאנדע דאס קאַפֿפֿע-הויז פֿערלאססען.

* (איינע זעלטענע „גוט“-געשיכטע.) דיעזע מעלדונג, וועלכע וויר אין נ׳ 93 אונטער דיעזער איבערשריפֿט בראכטען, בעשטעטיגט זיך פֿאָללשטענדיג; נור האט יעטצט דיעזע געשיכטע איינע נאָך אינטערעסאנטערע ווענדונג גענאָממען. דער מאנן יענער פֿרויא גינג מיט דערזעלבען צו זיינעם פֿריינדע, אום זיא מיט איהם צו פֿערהייראטען. דער פֿריינד מוסטע זיך אבער שריפֿטליך פֿערפֿפֿליכטען, דער פֿרויא 3000 גולדען צו געבען, אים פֿאללע ער זיא נאָך דער שיידונג ניכט הייראטעט. — נאָך דיעזער טהאט האט נון דיא פֿאמיליע דיעזעס פֿריינדעס אללעס מאָגליכע אנגעווענדעט, דאמיט דיעזער איינע זאָלכע פֿרויא, וועלכע זיך לייכט אין איינען אנדערען פֿערליעבען קאנן, ניכט הייראטע. דער פֿריינד ליעס זיך נון פֿאָן זיינען אנפֿערוואנדטען איבערעדען אונד קאם צום מאנגע יענער פֿרויא אונד זאגטע: „איך צאהלע דיא שטראפֿע פֿאָן 3000 גולדען, אבער נור אונטער דער בעדינגונג, וועגן דוא דיך פֿאָן דיינער פֿרויא ניכט שיידעסט אונד וויטער מיט איהר אין פֿריעדען לעבסט!“ — דער מאנן אבער אנטוואָרטעטע: „בעסטער פֿריינד! הערע איינמאל! וויא דוא וויסט, ליעבטע איך זיכער מיינע פֿרויא, אבער אין דעם אויגענבליקע, אלס זיא מיר דיא ליעבע צו דיר פֿערקינדיגטע, ריעס איך זיא אויס מיינעם הערצען — אונד איך פֿערליעבטע מיך אינצווישען אין איינע אנדערע; איך קאנן אלזאָ מיט דיעזעם ווייבע ניכט מעהר לעבען!“ — דיא פֿרויא האט נון דורך איהר ליעבעס-געשפיעל דיא ליעבע ביידער מעננער פֿערלאָרען אונד 3000 גולדען געוואָננען!

* (וויא עס אין פֿראנקרייך מיט דער „יידישקייט“ אויסזיעהט.) מעהרערע רייכע יידישע דאמען אין פאריז האבען אן דאס „אבבינאט“ איין געזוך איינגערייכט, אין וועלכעם זיא פֿאָלגענדע פּונקטע פֿערלאנגטען: ערסטענס, דאס דער טעמפעל דען גאנצען טאג אָפֿפֿען בלייבען זאָללע, דאמיט מאן צו יעדער צייט, זאָ אָפֿט איינען דאס געפֿיהל צום בעטטען דרענגט, אין דען טעמפעל געהען קאָננע, אום דאָרט זיין הערץ פֿאָר גאָטט צו ערגיעסען. (דיעזער ערסטע פּונקט אן אונד פֿיר זיך ווערע נאָך ניכט דער ערגסטע; אבער דיא דאמען בערופֿען זיך דאבייא אויף דיא קירכע, וועלכע דען גאנצען טאג דען לייטען צוגענגליך איזט.) — צווייטענס, דאס דען דאמען ערלויבט ווערדע, זאממסטאג אין דען טעמפעל צו פֿאהרען. — דריטטענס, דאס וועגן זיא איינע קירכע אין דער נעהע האבען, דאס זיא אויך דאָרטהין בעטען געהען דירפֿען. (שאָנע געשיכטען!)

* (אויס דער הערצעגאָווינא.) דיא רעוואָלוציאָנערען אין דער וועסטליכען טירקייא וואָללען נון אויך שאָן מיט עסטעררייך איינען שטרייט אנפֿאנגען. איין עסטערייכישעס זאלץ-שיפֿף, וועלכעס פֿאָן איינעם עסטעררייכישען פֿינאנצ-אבער-אויפֿזעהער בעוואכט וואר, ווארדע פֿאָן דען רעוואָלוציאָנערען איבערפֿאללען אונד געפּלינדערט. דיא רעוואָלוציאָנערען קאָננען עס דאדורך זאָ וייט בריינגען, דאס עסטעררייך, וועלכעס אנפֿאנגס איהנען העלפֿען וואָללטע, יעטצט געגען זיא קעמפֿפֿען ווערדע.

* (דאס ענדע דעם אייזענבאהנ-קאָניגס.) דאס ענדע דעם רייכען שטראָסבערג, דעססען פֿערהאפֿטונג וויר אין נ׳ 84 מעלדעטען, ווירד איינע רייזע נאָך סיביריען זיין. איינע פֿאָרגעסטריגע דעפּעשע בראכטע נעמליך פֿאָלגענדע מעלדונג: שטראָסבערג, וועלכער אין רוסלאנד פֿערהאפֿטעט ווארדע, ווירד יענעס קאלטע לאנד ניעמאלס מעהר פֿערלאססען. שטראָסבערג ווארדע אויס דעם שולדען-ארעסטע דעם שטראָפֿ-געריכטע איבערגעבען, וועלכעס איהן פֿאָר דיא געשוואָרענען שטעללען ווירד. מאן ערוואַרטעט זיינע פֿעראורטהיילונג אונד פֿערבאננונג נאָך סיביריען. דער געטויפֿטע שטראָסבערג קאנן זיך נון דענקען: „פֿיר דאס געלד העטטע איך נאָך יודע בלייבען קאָננען!“

* („בייא קרעמיעה“.) אונטער דיעזער איבערשריפֿט בריינגט דאס געסטריגע „פעסטער שירנאל“ איין פֿאַלליעטאָן, אין וועלכעם זעהר פֿיעל שאָנעס פֿאָן דעם בערוהמטען פֿראנצאזישען איזראעליטען אדאָלף קרעמיעה ערצעהלט ווירד. דער שרייבער דעם „פֿאַלליעטאָנס“ האטטע העררן קרעמיעה אין פאריז בעזוכט אונד שילדערט עס אלס איינע מערקווירדיגקייט, דאס אויף אללען שאָנען טהירען דעם גראָסען פאלאסטעס, אין וועלכעם קרעמיעה וואָהנט, גאָלדענע מזוזות אנגעשלאגען זינד. — אם 27-טען נאָוועמבער פֿייערטע הערר קרעמיעה דען טאג, אן וועלכעם ער פֿאָר 50 יאהרען געהייראטעט האט. זיין הייראטס-טאג וואר אייגענטליך אם 2. דעצעמבער, דא אבער נאפּאָלעאָן אם 2. דעצעמבער 1852 דורך זיינען „שטאאטס-שטרייך“ דיא רעפּובליק שטירצטע, זאָ בעטראכטעטע דער רעפּובליקאנער קרעמיעה דען 2-טען דעצעמבער אלס איינען טרויער-טאג, אונד פֿערזעטצטע דאהער דיא פֿייער אויף דען 27. נאָוועמבער, דא דיעזער טאג דער געבורטס-טאג זיינער פֿרויא איזט. — שאָן אלס 10 יעהריגער שילער, אלס ער נאָך דיא צווייטע קלאססע דעם גימנאזיאום׳ס בעזוכטע, וואוסטע ער איין ביטטגעזוך אן דען ערסטען נאפּאָלעאָן אבצופֿאססען, וועלכעס ער אן דער שפּיטצע מעהרערער שטודענטען דעם קאיזער נאפּאָלעאָן איבער-רייכטע. נאפּאָלעאָן באָנאפּארטע בעוואונדערטע דען מוטה דעם קליינען יודען-קנאבען אונד בעוויללינגטע זיין געזוך. — בעקאננטליך וואר הערר קרעמיעה אים יאהרע 1848 אין פֿראנקרייך יוסטיצ-מיניסטער אונד אים יאהרע 1871 וואר ער יוסטיצ- אונד קולטוס-מיניסטער — אונד צוואר אונטער דעם מיניסטער-פּרעזידענטען טהיערס. וויא מאן וויים, איזט הערר טהיערס קיין יודען-פֿריינד, דענן אים יאהרע 1840, אלס דאס שרעקליכע „פסח-בלוט-בלבול“ אין „דמשק“ וואר, ערקלערטע הערר טהיערס (וועלכער דאמאלס מיניסטער בייא קאָניג לודוויג פֿיליפּפּ וואר), דאס דיא יודען ווירקליך כריסטען-בלוט אויף פסח געברייכען. הערר קרעמיעה רייזטע נון דאמאלס נאָך דמשק אונד דורך זיין גראָסארטיגעס רעדנער-טאלענט בראכטע ער עס זאָ וייט, דאס ער אין דמשק אללע טירקען אונד כריסטען דאפֿאָן איבערצייגטע, דאס דיא יודען קיין בלוט טרינקען. אלס קרעמיעה דאמאלס היימקעהרטע, פֿערעהרטען איהם דיא דייטשען יודען איינען גאָלדענען מארשאלל-שטאָק, דיא פֿראנצאזישען יודען איין גראָסעס גאָלדענעס בלומען-געפֿעס. אם 25. פֿעבער 1848, אלס קאָניג לודוויג פֿיליפּפּ אויס פאריז פֿליכטען וואָללטע, קאם קרעמיעה צום קאָניגע אונד פֿראגטע איהן גאנץ אונהאָפֿליך: „וואס האט מאן בעשלאָססען?“ דער קאָניג ערקאנגטע באלד, דאס קרעמיעה מעהר צו שאפֿפֿען האט אלס ער אונד זאגטע איהם, דאס ער דען העררן טהיערס צום מיניסטער-פּרעזידענטען ערנאננט האטטע.

פֿאַלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(30-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„„איהר ווערדעט אין אונזערעם הויזע, געאכטעט, געשעטצט אונד געליעבט!““ (ערווידערטע הדסה.)

„האלטעט מיך ניכט פֿיר אונדאנקבאר (זאגטע דון יוסף) איך וויים, וויא צוגעטהאן מיר אייערע עלטערן זינד, איך בין פֿאָן דער אויסעראָרדענטליכען פֿריינדליכקייט מיינעס אָנקעלס יאָססען טיעף ערגריפֿפֿען; דאָך ניעמאנד האט יעטצט צייט פֿיר מיך, אונד אללע גלויבען, דאס איך בייא מיינער ברוט גענוג פֿריינדליכקייט פֿינדע. אבער איהר וויססעט עס גאנץ גוט, דאס מיינע ברוט מיך קיינעס וואָרטעס ווירדיגט, איך קאנן איהר קיין פֿריינדליכעס וואָרט אבגעוויננען. איך האבע מיר וואהל ניכט איינגעבילדעט, דאס זיא מיך גלייך בייא מיינער אנקונפֿט אומארמען אונד קיססען אונד דאס זיא מיר מיט איהרעם הערצען גלייך ענטגעגענפֿליעגען ווערדע; איך וויים, דאס מאן איין מעדכען ערסט ערווערבען מוס — דאָך אויף זאָלכע קעלטע אונד צוריקזעטצונג וואר איך וואהרליך ניכט געפֿאסט!“

„„איהר וויססעט יא, דאס מלכה קראנק איזט . . . אונד דא . . .!““

„אָ, לאססעט דאס! איך פֿערשטעהע, איהר, דיא פֿריינדין, וואָללעט זיא ענטשולדיגען! דיא קראנקהייט איזט וואהל פֿיר איהר בענעהמען איינע אויסרעדע, אבער קיינע ענטשולדיגונג! זאָ קראנק איזט מלכה ניכט, דאס זיא מיט מיר גאר ניכט שפּרעכען קאנן. אויך דיא פּאאר וואָרטע, דיא איך פֿאָן איהר צו האָרען בעקאָממען האבע, דייטען מיר גאנץ איינפֿאך דאראויף, דאס זיא מיך ניכט וויל. איין גאָטט וויים, וואס מיט דיעזעם מעדכען געשעהען איזט! זיא איזט זאָ איבערשפּאננט, דאס איך זיא גאר ניכט פֿערשטעהע! — איהר אלליין, מיינע ליעבע הדסה, האבט מיר פֿראָהע שטונדען געוועהרט, אין דענען איך פֿערדרוס אונד בעזאָרגניס פֿערגעססען האבע. וועגן איך אייערע פֿריינדליכען וואָרטע פֿערנאהם, וואר מיר וואָהל — אונד נון וויכט איהר מיר אויך אויס אונד וואָללעט מיט מיר ניכט מעהר שפּרעכען! ווארום בעטריבט איהר מיך זאָ? האבע איך אייך בעליידיגעט?“

הדסה וואר פֿאָן דיעזען וואָרטען גאנץ פֿערווירט, דיא פֿלאממע איהרער ליעבע ווארדע וויעדער אויפֿ׳ס נייע אנגעפֿאכט אונד שטאָטטערנד זאגטע זיא: „„וויא קאָננט איהר נור זאָ פֿראגען?““

„ווייל איך ליידער דאצו גרונד האבע. איהר זייד מיר געגענאיבער ניכט מעהר זאָ וויא פֿריהער!“

„„וואהרשיינליך ערשיינע איך נור אין אייערען אויגען ניכט מעהר זאָ אלס פֿריהער; דענן מיינע געזיננונגען צו אייך זינד נאָך הייטע דיאזעלבען!““

„וועגן איהר מיר געגענאיבער נאָך אימער זאָ פֿריינדליך זייד, דאנן בעגליקט מיך דאס! אָ, בלייבעט ווייטער, מיינע פֿריינדין! אך, ווארום גלייכט מלכה ניכט אייך? ווארום זייד איהר ניכט מלכה?“

הדסה וואר זעהר אין פֿערלעגענהייט געראטהען, זיא וואגטע בייא דיעזען וואָרטען קיים אויפֿצובליקען. „איינען זאָלכען וואונש דארף איך פֿאָן אייך ניכט האָרען! (זאגטע זיא) איהר פֿערגעססעט אייך אונד מיך!“

„„אָ, צירנעט מיר ניכט! (ריעף דון יוסף, אינדעם ער וויעדער איהרע האנד נאהם אונד זיא ליעבעפֿאָלל דריקטע.)

הדסה קאָננטע עס ניכט מעהר ערטראגען, זיא פֿיהלטע, דאס זיא זיך פֿאָם אויגענבליקע הינרייססען לאססען ווערדע, זיא מאכטע זיך דאהער שנעלל פֿרייא אונד ליעף צו איהרער פֿריינדין מלכה הינויבער.

הדסה גלויבטע, איהרע פֿריינדין אים בעטטע צו פֿינדען, אבער מלכה וואר אין איהרעם צימטער מיט גראָססער אונרוהע אויף אונד אבגעגאנגען. „וואס לייפֿסט דוא הערום? (ריעף הדסה) ווארום בלייבסט דוא ניכט רוהיג אים בעטטע?“

„„בעפֿיכטע ניכטס! — דיא שוועכע, דיא מיך אנוואנדעלטע, איזט פֿאָריבער, איך פֿיהלע מיך וואָהל!““

„לייגנע ניכט! דוא ביזט זעהר אויפֿגערעגט — אונד ווירסט דיך ערסט קראנק מאכען!“

„„קאנן איך מיינעם בלוטע בעפֿעהלען, געלאססען צו פֿליעסען? קאנן איך מיינעם הערצען געביעטען, לאנגזאם צו שלאגען? יא, וועגן דוא מיר דאס לעהרען קאָננטעסט! וועגן איך זאָ רוהיג זיין קאָננטע, וויא דוא!““

וויא נון אבער דער לעזער מערקט, וואר אויך הדסה ניכט זאָ רוהיג, אויך איהר בלוט וואר שטארק אין בעוועגונג, דאָך מעסיגטע זיא זיך אונד זאגטע: „יעדער מענש קאנן אונד מוס דער הערר זיינער ליידענשאפֿטען זיין. בלייבע בייא דיינער פֿפֿליכט, לאסס׳ יענע אונגליקליכע ליעבע פֿאללען, ערגיב דיך אין דאס געשיק, דאס דיר גאָטט אויפֿערלעגט, אונד דער פֿריעדע דער פֿראָממען ווירד איבער דיך קאָממען. — אָ, ווערעסט דוא אונזערעם גלויבען נור זאָ טרייא, דוא העטטעסט אין דעם גלויבען זעלבסט גענוג